

Forum Historia

3

10. Äärioikeisto uhkaa demokratiaa

Tietoisku: Lapuanliikkeen nousu ja tuho

Lapuanliikkeen nousu ja tuho

- Lapuanliike oli äärioikeistolainen liike, joka vaikutti vuosina 1929–1932.
- Liikkeen tavoitteena oli kommunistien toiminnan estäminen Suomessa.

Kuva: Museovirasto

Miksi lapuanliike syntyi?

- Osa vapaussodan kokeneista porvareista oli tyytymättömiä eheytysspolitiikkaan ja kommunistien toiminnan vilkastumiseen.
- Suomalainen oikeisto sai vaikutteita Euroopan fasisteilta. Osin tavoitteena oli luoda valkoinen Suomi.
- Liikkeen synty oli myös reaktiota yhteiskunnan rakennemuutokseen ja pyrkimys säilyttää talonpoikainen elämäntapa torjumalla kommunismia.

Lapuanliikkeen toiminta vuonna 1929

- Lapuanliike pyrki vaikuttamaan yhteiskuntaan suoralla toiminnalla, eikä se yrittänyt päästä vaalien kautta eduskuntaan.
- Liike keskeytti esimerkiksi kommunistinuorten teatteriesityksen Lapualla marraskuussa 1929.
- Joulukuun kansalaiskokouksissa eduskunnalle esitettiin vaatimus, että kommunistien kiihotustoiminta oli lakkautettava.

Lapuanliikkeen toiminta vuonna 1930

- Liike tuhosi äärivasemmistolaista Työn Ääni -sanomalehteä painaneen kirjapainon maaliskuussa. Työn Ääni oli äärivasemmistolainen sanomalehti. Kesäkuussa iskua käsiteltiin oikeudenkäynnissä, jonka lapuanliike keskeytti joukkovoimalla. Tapahtumaa seurasi voimakas terroriaalto.
- Ensimmäinen kyyditys tehtiin toukokuussa. Kyydityksissä kommunisteja vietiin väkisin itärajalle tai Neuvostoliittoon. Lisäksi uhreja uhkailtiin, nöyryytettiin ja pahoinpideltiin. Kyydityksiä tehtiin yhteensä noin 250.
- Eduskuntaan tuotiin heinäkuussa lapuanliikettä myötäilleet kommunistilait. Lopulta hallitus erosi liikkeen painostuksen vuoksi.
- Heinäkuussa järjestettiin myös talonpoikaismarssi hallituksen ja eduskunnan painostamiseksi.
- Syksyllä kunnanvaltuustoja ”puhdistettiin” väkisin kommunisteista.
- Lokakuussa uusi eduskunta hyväksyi kommunistilait.
- Liikkeen kannatus alkoi laskea lokakuussa, kun presidentti Ståhlbergin kyyditettiin Joensuuhun.

Lapuanliikkeen toiminta vuosina 1931–1932

- Keväällä 1931 lapuanliike tuki presidentinvaaleissa Svinhufvudia.
- Syksyllä 1931 liike otti uudeksi tavoitteekseen SDP:n toiminnan estämisen.
- Lapuanliikkeen loppu alkoi helmikuussa 1932 Mäntsälän kapinasta. Maaliskuussa sisäministeriö lakkautti lapuanliikkeen kommunistilakien nojalla.
- Kesäkuussa 1932 perustettiin Isänmaallinen Kansanliike (IKL), joka päätti toimia parlamentarismin keinoin, ainakin muodollisesti.